

1. וולקן מצברים בע"מ

נגד

1. איגוד המוסכים בישראל

2. צבי פיק

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב - יפו

[16.1.94]

לפני השופט א' שטרוזמן

החלטה

א. בעלי הדין וריבם

המבקשת עוסקת בייצור מצברים לרכב. איגוד המוסכים בישראל, הרשום כאגודה עותומאנית, מאגד מאות חשמלאי רכב ומכונאים בכל רחבי ישראל. מר צבי פיק מכהן כמזכיר האיגוד. המבקשת נהגה לשווק את מצבריה רק באמצעות חשמלאי הרכב, עד 1993 עת החלה לשווק גם באמצעות שתי רשתות שיווק העוסקות במכירת מוצרים בשיטת "עשה זאת בעצמך", האחת, רשת "קנה ובנה" המחזיקה בינתיים שתי חנויות, והשנייה, רשת A.C.E המחזיקה חנות אחת.

שתי הרשתות מתעתדות לפתוח חנויות נוספות. רשתות אלה מוכרות את המצברים לצרכן במחיר נמוך ממחיר המחירון המומלץ על ידי המבקשת והמקובל על חשמלאי הרכב.

ב-1.10.93 נפתחה, ביוזמת המבקשת, חנות באזור התעשייה בנתניה, בה נמכרו המצברים ישירות לצרכן בהנחה של כ-30% ממחיר המחירון המומלץ על ידי המבקשת. יוזמת המבקשת, לטענתה, באה לעולם בגלל התנהגותם של חשמלאי האזור, אשר העדיפו את עידודו מכירתם של מצברי חברת שנפ בע"מ, מתחרתה של המבקשת, על פני מכירת מצברי המבקשת.

פתיחת חנות זו העלתה עליה את חמתם של חשמלאי הרכב באזור, אשר אינם מסוגלים להתחרות בה במכירת מצברי "וולקן"; זאת, בגלל חוסר נכונותה של המבקשת למכור לחשמלאי הרכב את מצבריה באותו מחיר בו היא מספקת אותם לחנות המועדפת עליה, אלא מתעקשת למכרם לחשמלאי הרכב באותו מחיר בו מוכרת החנות את המצברים לצרכנים, כלומר, במחיר הנמוך ב-30% ממחיר המחירון בלבד. לכן, לטענת המשיבים, מתקפחת פרנסתם של חשמלאי הרכב, שאינם יכולים להתמודד עם המכירות באותה חנות, ובוודאי אין הם יכולים ליתן שירות חנם למצברי המבקשת בתקופת האחריות, כפי שהיה מקובל עד עתה.

ב-7.12.93, פנו כעשרה בעלי מוסכים לשירותי חשמל לרכב מאזור חיפה והצפון במכתב דרישה למבקשת להפסקת מכירת המצברים בחנות "קנה ובנה" בקריית-אתא. הם הפנו את תשומת לבם לאפשרות שילכו בעקבות חשמלאי נתניה, שהפסיקו את רכישת מצבריה, והודיעו כי הם מתרעמים על הבטחת שירות חנם להחלפת מצבר פגום, שנרכש בחנות "קנה ובנה", במצבר אחר על ידי מוסכיהם.

ב-20.12.93 פרסם איגוד המוסכים בישראל הודעה לעיתונות, בה נאמר:

"מוסכים לא יתנו שרות למצברי וולקן"

משבר חל באחרונה בין חברת "וולקן" המייצרת מצברים לבין בעלי מוסכים במדינה כאשר חברת וולקן החלה לשווק את מצבריה ישירות ללקוח באמצעות רשתות שווק שונות. בעלי המוסכים שוקלים אפשרות להפסיק מתן שירותים למצברי "וולקן" בתקופת האחריות הניתנת לבעל הרכב על המצבר שרכש.

בעלי המוסכים הביעו את זעמם והם טוענים כי "וולקן" פוגעת קשות באמינותם, ביושרם ובפרנסתם בכך שהיא משווקת את מוצריה ישירות לצרכן ועוד דורשת מבעלי המוסכים לטפל בתקלות שנגרמות למצברים בתקופת האחריות וזאת ללא תשלום.

בעלי המוסכים שוקלים גם צעדים נוספים כנגד "וולקן" כדי לסכל את התופעה של שיווק מצברים תוך קיום תחרות פרועה, באמצעות רשתות שיווק. מצבר הוא חלק בטיחותי ברכב ולא פעם נגרמו נזקים למכוניות עד ממש שריפה בעקבות התקנה בלתי מקצועית של מצברים ברכב טוענים בעלי המוסכים ומוסיפים כי "לא נתיר לבעל מפעל שמייצר מצברים לגזול את פרנסתנו, שנשחקה באחרונה ללא תקנה".

המבקשת הטוענת שהחרמתה על ידי חשמלאי הרכב, המשווקים כ-70% ממצבריה, תפגע בעסקיה ותביא למעשה לנישולה משוק מצברי הרכב, פונה לבית המשפט בבקשה לאסור על המשיבים להורות, להנחות או להדריך במפורש או מכללא, בכתב או בעל פה, בהתנהגות או בכל דרך אחרת, את בעלי המוסכים וחשמלאי הרכב להימנע מרכישת מצברים לרכב, או ממכירתם לצרכניה, ולהימנע ממתן שירות למצברי הרכב המיוצרים על ידי המבקשת.

לטענת המשיבים, הם רשאים למסור מידע ואף להנחות את חברי האיגוד בהתנהגותם כלפי המבקשת המתחרה בהם תחרות פרועה והשוללת את פרנסתם בסירובה למכור להם את המצברים במחיר הנמוך לחנות המועדפת בנתניה.

ב. תחולת חוק ההגבלים העסקיים על האיגוד

המחלוקת בין בעלי הדין על חופש הפעולה של המשיבים ומגבלותיו מתמקדת בתחולת חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988, על האיגוד.

"איגוד עסקי" על פי הגדרתו בסעיף 1 לחוק הוא "חבר בני אדם, בין מאוגד ובין שאינו מאוגד, שמטרותיו כולן או חלקן, הן קידום ענייניהם העסקיים של החברים בו", ולכן, איגוד המוסכים בישראל, הטווח בקידום ענייניהם העסקיים של חבריו, הוא "איגוד עסקי" כמשמעותו בחוק. לפי סעיף 2(א) לחוק:

"הסדר כובל הוא הסדר הנעשה בין בני אדם המנהלים עסקים לפיו אחד הצדדים לפחות מגביל עצמו באופן העלול למנוע או להפחית את התחרות בעסקים בינו לבין הצדדים האחרים להסדר, או חלק מהם, או בינו לבין אדם שאינו צד להסדר".

הסדר כובל לפי סעיף זה מתייחס להסדר בין בני אדם, העשויים להתחרות ביניהם בעסקיהם ולכן אינו חל, לטענת עו"ד קוזלובסקי, על המשיבים, שאינם מתחרים במבקשת אלא רוכשים ממנה את מוצריה ומשווקים אותם.

בסעיף 5 לחוק נקבע:

"קו פעולה שקבע איגוד עסקי לחבריו או חלקם העלול למנוע או להפחית תחרות בעסקים ביניהם, או קו פעולה כאמור שהמליץ לפניהם, יראו כהסדר כובל כאמור בסעיף 2, ואת האיגוד העסקי וכל אחד מחבריו הפועל על פיו כצד להסדר כובל".

לטענת בא-כוח המשיבים, המלצת האיגוד לחבריו להימנע מרכישת מצבריה של המבקשת או ממתן שירות חינוך בתקופת האחריות, אינה מונעת או מפחיתה תחרות בעסקיהם. להבדיל, למשל, מקביעת מחיר אחיד לכל טיפול במצבר. ולכן, פעילות האיגוד, לכשיפעל, נגד המבקשת אינה בתחומו של סעיף 2. לדעתו, נמנע המחוקק במתכוון מהטלת איסור על איגוד של בעלי עסקים לפעול ביחד נגד מי שמקפח את פרנסתם, והסתפק בהגבלת התחרות בינם לבין עצמם בלבד. בניגוד לארה"ב לא העניק המחוקק בישראל הגנות על עסקים המקופחים על ידי היצרן או הספק, המעדיף אחרים על פניהם, וכלן אין להם מנוס מנקיטת קו-פעולה להפסקת הפלייתם לרעה.

קו-פעולה המחייב או המנחה את חברי האיגוד להימנע מרכישת מצברים מתוצרת המבקשת, או להפסיק לתת שירות למצהרים אלה, משמעו מניעת תחרות בין חברי האיגוד במכירת מצברי "וולקן". חופש התחרות משמעו החופש למכור את המוצר לכל המעוניין לקנותו במחיר המוצע על ידי הספק וחופש לקנות את המוצר בכל מחיר הנראה מתאים לקונה. המבקשת רשאית למכור את מוצריה ברחבי ישראל בכל מחיר הנראה לה והיא רשאית למכורם בהנחה משמעותית לחנויות של מפעלה, או לחנות "קנה ובנה", ובהנחה פחות משמעותית למוסכים, הכל בהתאם לשיקוליה המסחריים.

כל חשמלאי רכב רשאי, לפי שיקוליו שלו, להחליט על רכישת מצברי המבקשת או להעדיף רכישת מצברים מתוצרת אחרת, ובלבד שהחלטותיו תהיינה פרי מחשבתו וחישוביו הכלכליים, ולא תוצאה של קו פעולה מוכתב או מומלץ על ידי האיגוד בו הוא חבר.

הוא הדין במתן שירות חינוך למצברים בתקופת האחריות. כל חשמלאי רכב ושיטתו: ירצה - ייתן שירות חינוך, לא ירצה - לא ייתן, אך איש, גם לא האיגוד, לא יורה לו הוראה מדריכה או הוראה מחייבת כיצד ינהג בעסקו, ובוודאי לא יודיע על קו פעולה האוסר מתן שירותי חינוך על ידי כל חשמלאי הרכב והמוסכים, גם אם מטרת פעולה זו היא להיטיב עמם.

תכליתו החקיקתית של החוק היא להבטיח תחרות חופשית של מכירת מוצרים ואין בסעיף 5 לחוק כדי לפטור את המשיבים ממימושה של תכלית זו.

ג. דיווח

החוק אינו אוסר על איגוד עסקי לדווח לחבריו על הנעשה בתחום עיסוקם; האיגוד אינו מנוע מלדווח לחבריו על החנויות המועדפות על ידי המבקשת ומלסבר את אוזנם בכתבה של מומחה לעניין החישובים הכלכליים, חישובי הכדאיות ברכישת מצברים, אלה או אחרים, ומתן השירות עבורם. אף כי ניתן לצפות, לטענת עו"ד הרטמן, בא-כוח המבקשת, נוכח הרמז הכלול בכתבה כזו בדבר נקיטת קו-פעולה על ידי חשמלאי הרכב, לקיום מצב של החרמת המבקשת, אין בכתבה זו משום הפרה של החוק. דיווח נאות על חישובי כדאיות הוא בתחום העיסוק המוכר והראוי של האיגוד, ובלבד שאותה כתבה תתיר את חופש הבחירה לקנות את המצברים או להימנע מרכישתם, ולא תודיע ולא תמליץ על הפסקת רכישתם של מצברי המבקשת או על הפסקת מתן שירות חינוך לרוכשיהם.

ההודעה לעיתונות של האיגוד מ-20.12.93, בדבר בעלי מוסכים במדינה השוקלים אפשרות להפסיק מתן שירותים למצברי "וולקן" בתקופת האחריות, אינה דיווח לחשמלאי הרכב ולבעלי המוסכים על פתיחת חנויות למכירת מצברים או על חישובי עלות וכדאיות של טיפול במצברים. היא אמורה לשדר איום למבקשת ולציבור הלקוחות, שעניינו נקיטה של קו פעולה על ידי בעלי המוסכים, המיועד למנוע או לצמצם את אספקת המוצרים על ידי המבקשת באמצעות החנויות המועדפות עליה. זאת, על ידי הרתעתם של קוני המצברים באותן חנויות מהיעדר האפשרות לקבל שירות למצבריהם על ידי חשמלאי הרכב והמוסכים.

קו פעולה זה גם אמור למנוע מחשמלאי הרכב את התחרות על לבו של הלקוח על ידי הצעת שירות חינוס למצברי המבקשת בתקופת האחריות. הודעת האיגוד לעיתונות אמורה להעביר את המסר על קו פעולה זה לכל בעלי המוסכים ולחשמלאי הרכב בישראל.

ד. מר צבי פיק

"אדם המנהל עסק וביודעו על קיום הסדר כובל מתאים את פעולותיו להסדר, כולו או מקצתו, יראו אותו כצד להסדר" נקבע בסעיף 6 לחוק. לכן, מר צבי פיק, המנהל את האיגוד בפועל בתוקף תפקידו כמזכיר האיגוד, נחשב על פי החוק כצד להסדר.

ה. התוצאה

ניתן צו האוסר על כל אחד מהמשיבים להורות, להנחות, להעביר, להדריך, או ליתן בכל דרך שהיא, לבעלי המוסכים ולחשמלאי הרכב, המלצה להימנע מרכישת מצברים מתוצרת המבקשת או ממכירתם או המלצה להימנע ממתן שירות למצברי המבקשת.

המשיבים, הדדית, ישלמו למבקשת הוצאות בסך של 6,000 ₪, בצירוף מע"מ, ריבית והפרשי הצמדה.

ההחלטה הודעה היום, 16.1.94.